

**ПРОЈЕКАТ, У ВЕЗИ СА ОПШТИМ КУЛТУРНИМ БОГАТСТВОМ (НАСЛЕЂЕМ)
У ЦИЉУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА «КРЕАТИВНОСТ У УСПОНУ»,
реф. №: 2007СВ16ІРО006 – 2011 – 2 – 85, финансиран у оквиру другог позива ИПА
Програма прекограничне сарадње Бугарска –Србија»**

Разрада пројекта, који је повезан са општим културним богатством (наслеђем) у региону Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесовац је део документације пројекта «Креативност у успону», који је финансиран од стране ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска-Србија 2007-2013.. Овако припремљен документ и сам пројекат «Креативност у успону» су у складу са циљевима и стратегијом Програма за територијално зближавање, повећање конкурентности и одрживи развој, кроз изградњу заједничког прекограничног модела сарадње, искоришћавање културних и стваралачких ресурса региона у складу са приоритетном осом 2 «Јачање капацитета за заједничко планирање, решавање проблема и развој у кључном региону», тачка 2.2. «Одрживи развој кроз ефикасно коришћење регионалних ресурса».

Пројекат, повезан са општим културним богатством (наслеђем) региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесовац је у складу и са четири циља Пројекта «Креативност у успону»: 1. Јачање институционалних и културних структура у циљу повећања атрактивности региона кроз изградњу заједничког модела сарадње фокусираних на креативним и уметничким наступима као носиоцима развоја и регионалног просперитета.; 2. Развој економије прекограничних области у региону у циљу подршке развоју људског капитала, посебно младих и студената у развоју сопствене креативности и каријере младих стваралаца; 3. Промоција традиционалне и савремене културне и креативне индустрије, као «имовине» прекограничног региона, у смислу туристичке атрактивности и одрживе економије; 4. Сензибилисаност институција односно веза између уметничког изражавања и економског развоја региона, посебно у погледу запошљавања и предузетништва у креативном сектору и повезаним секторима попут туризма.

Истовремено пројекат, повезан са општим културним богатством (наслеђем) региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесовац је у тесној вези и базира се на туристичком производу, израђеном у оквиру пројекта «Креативност у успону». Пројекат, као и туристички производ ће створити модел, који ће у основи садржати међународну добру праксу и методологију, у поштовању богатог културног наслеђа и савремен локални креативни потенцијал и на тај начин допринети одливу мозгова посебно младих нараштаја из прекограничног региона, помоћи ће целокупан раст и јачање и додатни развој капацитета циљних група као и јачању туристичке привлачности.

Туристички производ у овом пројекту носи назив «Креативност у успону» (у складу са називом пројекта). Пројекат, повезан са општим културним богатством (наслеђем) региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесовац ће носити назив «Културно богатство и креативност у успону». На тај начин ће се постићи симбиоза између промоције креативности као водеће теме за јачање туристичке привлачности и велико културно-историјско богатство (наслеђе) ове четири општине, које учествују у пројекту, како би се генерисао одржив и трајан производ и након престанка активности пројекта «креативност у успону».

Пројекат “ПРЕКОГРАНИЧНА КРЕАТИВНОСТ У УСПОНУ”

Број пројекта: 2007СВ16ІРО006 – 2011 – 2 – 85,
финансиран од стране ИПА Програма прекограничне
сарадње Бугарска - Србија, ССИ Број 2007СВ16ІРО006

Циљне групе пројекта “Културно богатство и креативност у успону» су дефинисане у основном пројекту «Креативност у успону», но реализацијом пројекта и његових маркетиншких активности и намтањем пројекта и тесним повезивањем са његовим туристичким производом, он ће обухватити и друге групе: младе, локалне власти, образовне и културне институције, туристичке агенције и туроператере, локалне представнике туристичке делатности, сродне организације из области туризма, државне институције, медији.

Директна веза између туристичког производа и пројекта, повезаног са општим културним богатством (наслеђем) региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац ће генерисати повећање интересовања за туристичке ресурсе у области културно-историјског наслеђа и креативни потенцијал младих људи у односу на бугарске, српске и стране туристе посебно са посебном пажњом у односу на нематеријалну културу: повећање атрактивности самог региона; показаће се позитиван утицај на локалну економију, смањиће се број незапослених посебно младих људи, као и одлив мозгова преко граница; биће постигнут равномернији распоред прихода од туризма; увећаће се приходи од туризма у локалној економији; Бугарска и Србија као државе, ће се још активније промовисати као интересантне, атрактивне и богате материјалним и нематеријалним ресурсима.

Расположиви ресурси четири општине у региону Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац представљају основу за успешну реализацију пројекта, повезаног са општим културним богатством (наслеђем).

Расположиви ресурси су:

Софија – град у Бугарској са највећим бројем храмова (укључујући и највећи на Балкану - катедралу „Св. Александар Невски”), музејима, библиотекама, галеријама, историја је буквално на сваком кораку и територији престонице и то захваљујући својој богатој прошлости. Од неолита наопамо, преко тракијске и римске Сердице, османске и ослобођене Софије, до данашње бугарске престонице, непрекидно се проналазе нови археолошки, историјски и културни налази и споменици. Истовремено Софија има богат културни живот, укључујући и активности младих људи (ученици и студенти), које организују и промовишу институције и организације, укључујући и Градску библиотеку (партнер на пројекту).

Монтана – је насеље богато културно-историјским наслеђем које потиче још од оснивања града од стране римљана (Монтанезиум), словенски период Кутловице, после ослобођења Фердинанд и социјалистички град Михајловград. Данас у Монтани постоји римска вила, остаци римске и бугарске тврђаве, Историјски музеј са Лапидаријумом. Културни профил града депуњује и позориште, градска ликовна галерија, библиотека. Рад са младим људима је добро развијен, и то захваљујући како локалној власти, тако и невладином сектору, укључујући и корисника пројекта «Креативност у успону» - Удружење «Омладински покрет за будућност».

Ниш – С обзиром на његове историјске корене, посматрано уназад и он је био део бугарске државе и отоманске империје, Краљевства Србије и Југославије. Ниш располаже богатим културно историјским наслеђем. Он је родно место императора константина Великог, и центар императорске резиденције, у Нишу се налазе и остаци римске тврђаве Медијана, са њеним остацима, вилом, мозаицима, водоводом, термама

(бањом), житнициом, сакралним објектима и некрополом. Сведоци времена су и остаци ране средњовековне тврђаве, Теле кула, подигнута од стране османске власти а од глава српских устаника, ренесансна архитектура из XIX века, црква „Света Тројица” – главни храм Нишке епархије, «Краљевски двор», Бановина и др. Ниш је град богат културним догађајима, које помажу многобројне институције и организације, попут Народне библиотеке, народног позоришта, галерије, историјског архива и др.

Медијана – је једна од градских општина српског града Ниша. Медијана је општина са најбитнијим културно историјским објектима у Нишу, римска тврђава Медијана, Теле кула, Саборна црква у Нишу, народно позориште, народни музеј и др. У општини се активно ради са младим људима а учешће у пројекту «Креативност у успону» је само надоградња такве политике.

Лесковац - има богату прошлост, као место на коме се сада налази град је насељено од стране племена дардани, и својевремено је било део средњовековне бугарске државе. Први пут се спомиње као село у време српског краља Милутина и цара Душана (XIV в.). У време османлијске власти град је био центар нахије Дубочица а са потписивањем берлинског уговора 1878 г. Лесковац постаје део Краљевине Србије. 13 текстилних фабрика из тог периода донеле су му назив Српски Манчестер. Поред музеја текстилне индустрије, имајући у виду његово постојање кро разне епохе и државе, Лесковац је познат и по археолошком објекту „Хисар”, Царичин град, ренесансним кућама, интересантним храмовима и манастирима, народном музеју, споменицима и др. Град има разноврсан културни живот, према речима локалног становништва-најбогатији у Србији- са великим бројем догађаја. Позната је вишегодишња «Роштиљијада» - празник лесковачке скаре који посети око 300000 људи сваког августа, и као фестивал који прати изузетно богат културни програм. Један од водећих симбола града Лесковца је саборна црква «Свете Тројице». рад са младим људима, укључујући и задовољење њихових стваралачких и културних потреба се активно помаже од стране партнера на пројекту «Омладинског едукационог центра».

Поред расположивих ресурса четири општине у региону Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац, како би у циљу испуњења садржаја и реализације пројекта, повезаног са општим културним богатством (наслеђем), партнери: удружење«Омладински покрет за будућност» (Монтана, Бугарска), Градска библиотека (Софија, Бугарска), Општина Медијана (Ниш, Србија) и Едукациони центар-Лесковац (лесковац, Србија), треба да настоје да промовишу и реализују њихове основне културно историјске догађаје, који треба да обједине у логичку целину са културним дешавањима и омладинским стваралаштвом у њима. Комбинација материјалне и нематеријалне културе у пројекту, који је повезан са општим културним богатством (наслеђем) ће довести до реализације његових активности, побољшаће његову понуду, увећаће економску корист и организацију и реализацију повезивања са пројектом туристичког производа између Бугарске и Србије «Креативност у успону» - први прекогранични производ између Бугарске и Србије који ће се ослањати на комбиновање културног наслеђа, културних манифестација и стваралачких потреба младих људи.

Као такав туристички производ «Креативност у успону», пројекат повезан са општим културним богатством (наслеђем) четири општине региона Софија-Монтана-

ниш(медијана)-Лесковац, је јединствен и због тога што ће бити реализован и током омладински креативних догађаја (глумачки, музички, плесни, уметнички, филмски и др.) током културних манифестација које ће посебну пажњу обратити на богато културно-историјско наслеђе у насељима. Комбиновање догађаја у самим општинама, регионима и државама, што представља и осовни принцип производа, представљаће приоритет и пројекта «Културно богатство и стваралаштво у успону».

Истовремено пројекат повезан са општим културним богатством (наслеђем) четири општине региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац неће бити лимитиран фиксним туристичким рутама; неће бити временски ограничен; биће отворен за нове догађаје и манифестације; приоритет ће представљати нови догађаји и манифестације које ће са своје стране представљати мост између културно-историјског и природног туризма.

Пројекат повезан са општим културним богатством (наслеђем) у региону Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац ће бити реализован у складу са 4 осовне теме које су уједно јављају и као подмаршруте туристичког производа «Креативност у успону»:

1. Духовност која нас повезује – Опште религиозне вредности и вера се комбинују са богатим духовним наслеђем и у четири насеља. Промовисање величанствених православних храмова у Софији, Монтани, Нишу и Лесковцу ће бити у складу са културним манифестацијама и могућностима за омладиснко стваралаштво у њима и то:

- Сваке године 8. јануара, Ниш, Божићни концерт – организован од стране Нишке православне епархије, концерт је сјајна могућност за промоцију религиозног туризма, заснованог на општој православној вери бугарског и српског народа као и могућност за младе религиозне људе са обе стране границе да искажу своје стваралачко виђење вере – кроз музику, речи и слике
- Сваке године, 14 фебруар, Лесковац – свечано обележавање празника Св. трифун, туристи имају могућност избора да празник обележе у Србији или у Бугарској, као и да упореди, тако што ће јдне године посетити Монтану 14. фебруара а наредне године лесковац. То поређење је посебно интересантно западним туристима који тада славе дан Светог Валентина и љубави;
- Сваке године, месец Март/Април/Мај, Монтана – «Фарбана јаја шарена» - традиционална Великданска изложба;
- Сваке године 24. мај, Софија/Монтана – Дан бугарске просвете, културе и словенске писмености – јединствена могућност за стране туристе да виде празничне параде и манифестације током бугарског духовног празника
- Сваке године, месец децембар, Софија – Традиционални концерт, у част рођења Исуса Христа

2. Римска култура – мост кроз векове – остаци римске империје и цивилизације се налазе у сва четири града. Популаризација ове величанствене архитектуре,

интересантне културе која још увек живи у ово време цивилизације, може се постићи кроз организацију разних културних догађаја са стваралачким активностима младих људи који ће учествовати у њима – нпр. у археолошким објектима римске Сердике у Софији, у римској тврђави или Историјском музеју у Монтани, у остацима римске тврђаве Медијана у Нишу или у археолошким објектима у Лесковцу. Могућност за промоцију тих објеката, кроз активности младих људи, може да се претвори у културне догађаје, који су обухваћени маршрутама туристичког производа «Креативност у успону»:

- Сваке године 13. јануара, парк «Медијана»; Лесковац – дочек Српске Нове године (православна Нова година по старом календару) – сјајна могућност за младе људе појединачно или групно да учествују у догађајима који се организују у неком историјском објекту који је у вези са римским периодом;

- Сваке године, месец фебруар/март, Софија - Национални конкурс за поезију на тему «У пољима Витоше» - млади песници из Србије и суседних држава могу да гостују на конкурс, евентуално и да буду укључени у сам конкурс, с обзиром да је једна од специјалних награда за младе ствараоце. Обилазак историјских објеката из времена римске империје ће бити истинска инспирација за младе људе;

- Сваке године, месец Март-Новембар, Софија – галерија на отвореном, сјајна могућност за младе бугарске и српске ствараоце да прикажу своју уметност широкој публици као и многобројним туристима у Софији. Током реализације изложби у остацима Римске империје, постићи ће се истинска комбинација промоције културно-историјског наслеђа, културних манифестација и стваралачког учешћа младих људи у догађају;

- Сваке године месец Јун/јул, Лесковац – Лесковачко лето – традиционални мултимедијални фестивал на отвореном, који се састоји из три дела: спортске манифестације, дечије манифестације и уметничке представе. Комбиновање духовних манифестација и младалачке креативности је сјајна прилика за повезивање са богатим археолошким, историјским и културним наслеђем лесковца;

3. Не гаси се оно што се не гаси! – вишевековна владавина Османске империје на бугарским и српским земљама, оставила је свој архитектурни и културни печат и у четири града која су укључена у пројекат «Креативност у успону» - Софија, Монтана, Ниш и Лесковац. Истовремено доба ренесансе је оставило покољењима прекрасне храмове и манастире, друштвене зграде и домове којима се и данас поносе и бугари и срби. Упркос ропству, дух два словенска народа, не само да није нестао већ напротив показује да је културно-духовни потенцијал основа за снажан ослободилачки покрет, да је досавршен допринос за ослобођење бугара и срба. Промовисање богатог културног наслеђа с почетка османске владавине и доба ренесансе, у комбинацији са креативним манифестацијама, неминовно ће привући велики број младих људи. Манифестације које се могу корити за то су:

- Сваке године, 3. март, Софија – свечаности поводом ослобођења Бугарске од османске владавине, национални празник Републике Бугарске. Могућност за укључивање младих људи у разне манифестације поводом националног празника;

- Сваке године, месец Април, Ниш – Међународни сајам туризма и активног одмора, сјајна могућност за размену искуства, добре праксе и промоцију стваралаштва младих људи, повезано са представљањем архитектурних и културних достигнућа из времена османске владавине и ренесансе;

- Сваке године, месец мај, Софија/Монтана – Ноћ музеја, током пазника музеја сви музеји у Бугарској раде и током ноћи, улаз је слободан и традиционално се организује и пратећи културни програм
- Сваке године, месец Август, Ниш – «Нишвил – цез фестивал», организује се у ничкој тврђави;
- Сваке године, 17. септембар, Софија – Дан Софије. На дан празнике бугарске престонице, партнер на пројекту «Креативност у успону» - Градска библиотека традиционално организује изложбе или друге манифестације. Оне се могу одржати у простору неке од многобројних зграда из времена османлијске владавине или ренесансе (нпр. Археолошки музеј, који су изградили турци) или у неком од храмова у Софији, изграђених у време туђинске власти;
- «Ми памтимо ми се поносимо» - у сваком од четири града може да се организује низ културних догађаја у којима би учествовали млади људи у спомен трагичних догађаја у прошлости, током којих је снага људског духа створила сјајна достигнућа у начину живота, култури и архитектури. Такви догађаји могу да се организују уочи трагедије на Чегру (Ћеле кула) у Нишу, али и испред свих објеката османске архитектуре, неvezани са насиљем, зато што након краха империје њено наслеђе је постало наше наслеђе и млади људи треба не само да га цене већ и да га активно промовишу зато што је изграђено снагом њихових предака. Слични догађаји могу се повезати и са националним поносом и у складу са европским приступом за оцену прошлости и прошлих догађаја за поједина насеља, регионе, државе, друштва и нације;

4. Народна стваралаштво у успону – ова основна тема пројекта повезаног са општим културним богатством (неслеђем= која је и подмаршрута туристичког производа «Креативност у успону», обухвата културне манифестације, повезане са традиционалним народним стваралаштвом (фолклор, музика, плес). Те манифестације, у којим аучествују и млади људи, пружају могућност за комбиновање културних догађаја са посетама објектима културно историјског наслеђа у региону Софија-Монтана-Ниш-Лесковац:

- Сваке године, месец Мај, Монтана – Међународни конкурс за дечији цртеж на тему «Бубањ бије, коло се вије»;
- Сваке године, месец Мај, Монтана – Фестивал духовних оркестара «Дико Илијев», једна од посетица културног програма у Монтани – могућност за стране туристе да уживају у богатој фолклорној традицији Бугарске.
- Сваке године, месец Јун, Лесковац – «Дум Друм Фест» - јединствени Балкански фестивал бубњева и ударалки. Циљ фестивала је да подстакне младе људе, како кроз сусрете тако и кроз демонстрирање умећа;
- Сваке године, месец Јун, Монтана – Међународни фестивал фолклора – Монтана;
- Сваке године, месец Јул, Ниш – Међународни фестивал фолклора;
- Сваке године месец јули-Август, општина медијана «медијана фест» - концерти свих стилова: од опере, преко поп и рок до народне музике, као и пуно забаве за децу;

5. Млади смо, имамо шта да покажемо, наследници смо богате културе – циљ ове компоненте је да се комбинује креативност младих људи имплементирана у значајним и битним културним догађајима у градоцима Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац,

како би се постигла и промоција, односно укључивање у туристички производ, и културно наслеђе. Догађаји кроз које се то може постићи су:

- Сваке године, месец Март-Јун, Софија – Европски музички фестивал (за љубитеље класичне музике) и Међународни фестивал «Софија цез пик» - догађаји светског гласа.
- Сваке године, месец Март, Лесковац – традиционални фестивал гитаре на коме учествују ученици из основних и средњих школа из Србије и иностранства, као и познати свирачи гитара. Сјајна могућност за младе људе и истинску «Креативност у успону» за њих, зато што могу да науче и да се упознају са искуством виртуоза;
- Сваке године, месец Март, Софија – Међународни конкурс «Млади виртуози» - љубитељи класичне музике из целог света могу да уживају у могућностима младих талената - учесника конкурса;
- Сваке године, месец Мај, Ниш – Међународна колонија уметничке фотографије «Сићево»
- Сваке године, месец Јун, Лесковац – Балкански фестивал младих карикатуриста – традиционални догађај који се организује дуги низ година уназад, који пружа могућност младим ствараоцима из балканских земаља да се представе, и да тај догађај, део маршруте туристичког производа «Креативност у успону» и пројекат повезан са општим културним богатством (наслеђем);
- Сваке године, месец Јул, Лесковац – Међународни карневал, сусрет традиционалног и модерног у карневалској уметности. Истовремено са карневалом се одржава и дечији карневал – маскенбал. Истинска атракција за младе и старе, радост за чула туриста
- Сваке године, месец Јул, Софија – Фестивал на отвореном «Опера у парку», организован од стране Софијске опере и балета;
- Сваке године, месец Август, Лесковац – Фестивал меса, скаре и роштиља «Роштиљијада». Организује се у последњој седмици августа месеца и посећен је од стране скоро 300000 људи, преваходно младих људи. Један од највећих туристичких догађаја у Србији и највећи фестивал тог типа у овом делу Европе. Током његовог трајања организује се и богат културно уметнички програм – концерти, модне ревије, карневал, конкурси. Истинска могућност за туристе не само да уживају у укусној храни и разноврсним културним догађајима, већ и да посете многобројне културно-историјске објекте у Лесковцу;
- Сваке године, месец Август, Софија – Фестивал «Софија дише», манифестација посвећена очувању животне средине са великим учешћем младих људи;
- Сваке године, месец Септембар, Софија – Машународни фестивал-бијенале уличног и луткарског позоришта «Сајам лутака» - манифестација ревијалног карактера, сјана могућност за младе ствараоце, посебно од како се промовише луткарска уметност на отвореним просторима (баште, паркови, тргови). Могућност да се промовише културно-историјско наслеђе током трајања културних догађаја иза или испред историјских или културних објеката;
- Сваке године, месец Октобар, Општина Медијана – «Медијана Балкан рок фестивал», манифестација је музички фестивал – конкурс за младе и неафирмисане рок групе. Победник фестивала добија велику награду – студијски снимак албума;
- Сваке године, месец Октобар, Монтана – «Радичкови дани», посвећени стваралаштву највећег познаваоца северозапада бугарске Јордана Радичкова;

Пројекат “ПРЕКОГРАНИЧНА КРЕАТИВНОСТ У УСПОНУ”

Број пројекта: 2007СВ16ІРО006 – 2011 – 2 – 85,
финансиран од стране ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска - Србија, ССИ Број 2007СВ16ІРО006

- Сваке године, месец Октобар/Новембар, Ниш – «НИМУС» - музички фестивал класичне музике, међународно познат, организује се више од три деценије;
- Сваке године, месец децембар, Софија – Софијски међународни фестивал литературе – место на коме се срећу ствараоци из целог света, могућност за промовисање и утврђивање културно-историјског наслеђа бугарске престонице;

током реализације и практичне примене пројекта, који се односи на опште културно богатство (наслеђе) биће постигнути следећи резултати:

- гарантоваће се одрживост акивности на пројекту “Креативност у успону» и након престанка финансирања до стране ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска-Србија 2007-2013. год.
- Изградиће се одржив, атрактиван и економски исплатив пакет активности у складу са туристичким производом;
- Постићи ће се увећање раста туризма и туристичке понуде у региону Софија-Монтана-ниш-Лесковац према показатељима попут броја ноћења, заузетост, наставак боравка; повећаће се број туриста ван активне туристичке сезоне; значајно ће се повећати број туриста-младих људи;
- Постићи ће се активан развој културе (у свим њеиним облицима) и у великој мери ће се промовисати њихова креативност;
- Локалне власти, држани органи, културне и образовне институције, омладинске организације, туризам уопште и медији ће много више бити ангажованина популаризацији и промоцији културног наслеђа и омладинског стваралаштва у региону;
- Промена и постепено потврђивање региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац у пожељну туристичку дестинацију на Балкану и као таква водећа у Европи, понајвише за младе људе, као и за ствараоце и људе од уметности;
- Повећање престижности региона Софија-Монтана-Ниш(Медијана)-Лесковац, као дестинације која предлаже иновативан туристички производ «Креативност у успону» и места у којима се развијају и допуњују материјалну и нематеријалну културу, у комбинацији са омладинским стваралаштвом;
- Поставиће основне правце у пројекту повезаном са развојем модела «Креативност у успону» за размену «know how». На тај начин ће се подићи ниво престижа и утврдити друштвени значај и пројектна активност корисника пројекта «Креативност у успону»: Удружење «Омладински покрет за будућност» (Монтана, Бугарска), Градска библиотека (Софија, Бугарска), Општина медијана (Ниш, Србија) и Едукациони центар – Лесковац (Лесковац, Србија).